

FÖRSTUDIE AVSEENDE
**Förekomsten av hot, våld
och trakasserier mot
förtroendevalda politiker**

Ansvarig: Therese Norrbelius

Innehållsförteckning

1	INLEDNING/BAKGRUND.....	3
2	SYFTE.....	3
3	METOD	3
4	DEFINITIONER.....	3
5	RESULTAT AV GRANSKNINGEN	4
5.1	SAMMANSTÄLLNING AV ENKÄTSVAR	4
6	KVALITETSSÄKRING	7
7	ANSVARIGA FÖR GRANSKNINGENS GENOMFÖRANDE	7
8	BILAGA: ENKÄTFRÅGORNA	9

1 INLEDNING/BAKGRUND

Hot och våld mot förtroendevalda är ett allvarligt hot mot vårt demokratiska system. Undersökningar som bland annat "Politikernas trygghetsundersökning" (Brottsförebyggande rådet) och "Digitalt hat" (Sveriges Kommuner och Regioner) visar att hot och hat mot förtroendevalda kvinnor och män ökar och att uttrycken blir mer subtila och allt oftare sprids genom sociala medier.

Politikernas trygghetsundersökning 2019 (PTU) från Brottsförebyggande rådet visar att var tredje förtroendevald i fullmäktige och riksdag (30 procent) utsattes för hot, hat eller våld inom sitt uppdrag någon gång under 2018. Det är en ökning med två procentenheter från valåret 2014, och med fem procentenheter sedan 2016. Totalt uppger var fjärde förtroendevald (24 procent) att utsatthet eller oro för att utsättas, påverkar dem i deras uppdrag.

Enligt Brottsförebyggande rådets undersökning finns det brister i hur samhällets institutioner hanterar hot och våld mot förtroendevalda, både vad gäller kommuner, regioner, partierna, rättssamhället och polisen.

Kommunens revisorer har mot bakgrund av sin risk- och väsentlighetsanalys bedömt det angeläget att genomföra en förstudie avseende rubricerat område. Förstudien ingår i fastställd revisionsplan för 2020 under benämningen Hot, våld och trakasserier mot förtroendevalda politiker.

2 SYFTE

Förstudiens syfte har varit att svara på om förtroendevalda politiker i Östersunds kommun är utsatta för hot, våld och trakasserier.

3 METOD

Förstudien har utförts genom att en enkätundersökning i webbformat skickats till ordinarie ledamöter i Östersunds kommuns politiska organ. Enkäten bestod av totalt 13 frågor och har avsett tidsperioden 2018-2020 med syfte att fånga valår och innevarande mandatperiod.

Enkäten skickades ut under maj 2020. Två påminnelser har skickats till de som inte besvarat enkäten. Av de 89 personer som fått enkäten har 61 personer öppnat den. Av dessa har 60 personer besvarat samtliga frågor. Det ger en svarsfrekvens på 67%.

4 DEFINITIONER

I undersökningen har vi definierat hot, våld och trakasserier enligt följande:

Hot - Någon som hotat att skada dig eller din egendom. Hotet som riktats mot dig kan omfatta andra personer, djur eller föremål som har stor betydelse för dig.

Våld - Med våld avses hot, enligt definitionen ovan, som satts i verket och orsakat kroppsskada eller smärta. Hit hör också sådana handlingar som inte föregåtts av hot.

Trakasserier - En eller flera händelser som inneburit att du känt dig förolämpad, kränkt eller illa behandlad.

5 RESULTAT AV GRANSKNINGEN

5.1 SAMMANSTÄLLNING AV ENKÄTSVAR

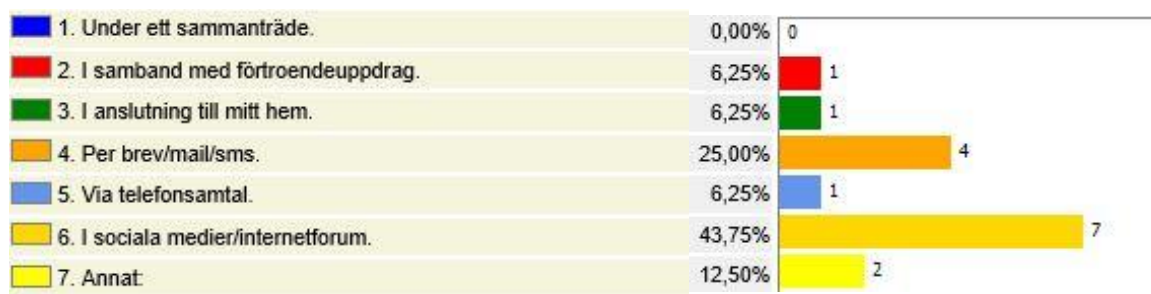
Utsatt för hot, våld eller trakasserier

Av de som besvarat enkäten uppger 17% att de under perioden 2018-2020 utsatts för hot, våld eller trakasserier. I antal motsvarar det 10 personer.

Trakasserier är vanligast förekommande, det har samtliga 10 utsatts för. Av dessa uppger två personer att det skett vid 6 eller fler tillfällen. Tre personer har utsatts för hot vid 1-5 tillfällen. En person har utsatts för våld vid 1-2 tillfällen.

Plats, sammanhang och på vilket sätt händelse skett

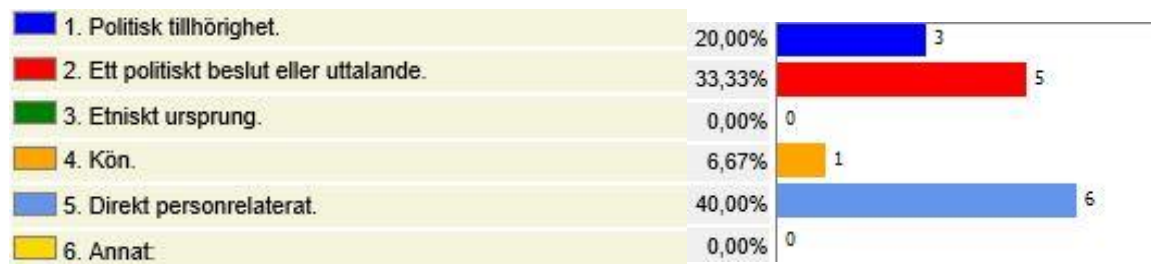
Det vanligaste sättet att bli utsatt på är i sociala medier följt av brev/mail/sms. Trakasserier har även förekommit på stan och i ledartexter. En person har utsatts för fysiskt våld i anslutning till sitt hem.

Hoten/trakasserierna har främst skett skriftligt (54%) eller verbalt (31%). En person har utsatts för verbala trakasserier med sexuell anspelning.

Uppgiven orsak och vem som hotat/trakasserat

Den upplevda orsaken till hot/trakasserier uppges främst vara direkt personrelaterad (40%) följt av ett politiskt beslut eller uttalande (33%) eller politisk tillhörighet (20%). Ingen har uppgett att etniskt ursprung ligger till grund. Fler män än kvinnor uppger att orsaken är direkt personrelaterad eller att det är ett politiskt uttalande som ligger till grund. För kvinnor varierar orsak, men den är inte relaterad till kön.

Vanligast är att den som utsätter den förtroendevalda politikern för hot/trakasserier är en medborgare i allmänhet (46%) följt av politiker inom organisationen (31%). Det förekommer även att det varit en medborgare med koppling till den verksamhet politikern är förtroendevald. En person har utsatts av en djurrättsaktivist.

Ingen har blivit utsatt av någon de inte vet vem det är.

Hantering av händelsen

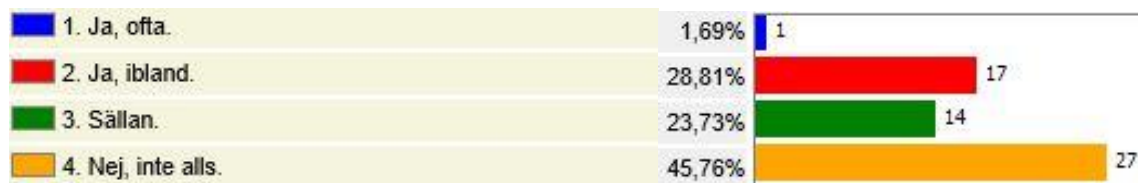
Ingen har uppgett att de polisanmält det de utsatts för. Anledningen till det uppges främst vara att man inte tror att en polisanmälan leder till något.

60% av de 10 som utsatts för har svarat att de inte hanterade händelsen alls. Två informerade sin gruppleddare och/eller pratade om det med familjemedlem eller nära vän. Tre personer uppger att händelsen upplevdes som oväsentlig. Andra orsaker som uppgetts i lägre utsträckning är; "Jag anser att det hör till uppdraget", "Jag vill undvika att det rapporteras i media om det" och "Jag vågade inte".

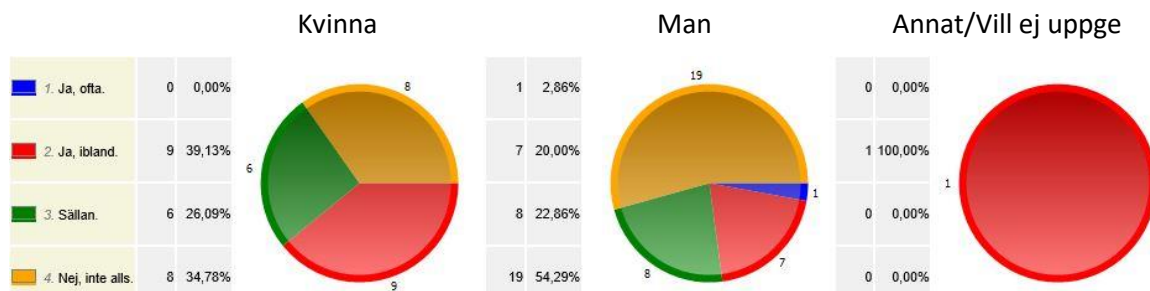
En person uppger sig ha lämnat uppdraget med anledning av händelsen eller händelserna.

Oro för att bli utsatt för hot, våld och/eller trakasserier

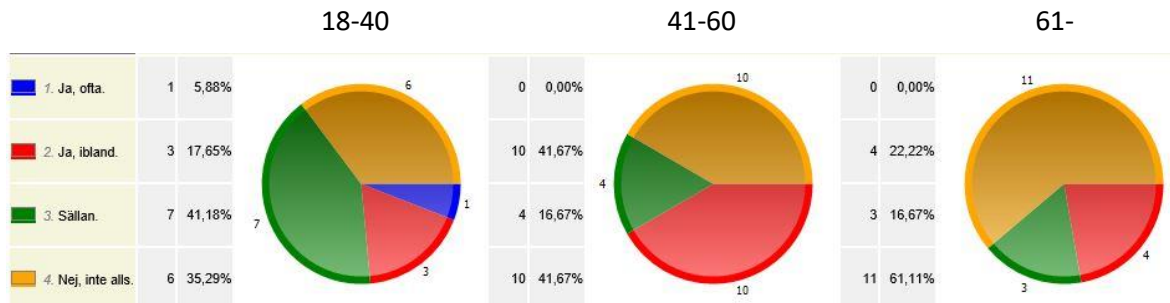
På frågan om personen, i sin roll som förtroendevald, känner en oro för att bli utsatt för hot, våld eller trakasserier har majoriteten av respondenterna (46%) uppgett att de inte alls känner sig oroliga för att bli utsatt. 24% svarade att de sällan känner oro och 29% svarade att de ibland känner oro. En person känner ofta oro.

Kvinnor känner i högre utsträckning en oro. Av de kvinnliga respondenterna har 39% svarat att de ibland känner oro och 35% att de inte alls känner oro. För männen är andelen 20% respektive 54%. En man har dock svarat "Ja, ofta" på frågan.

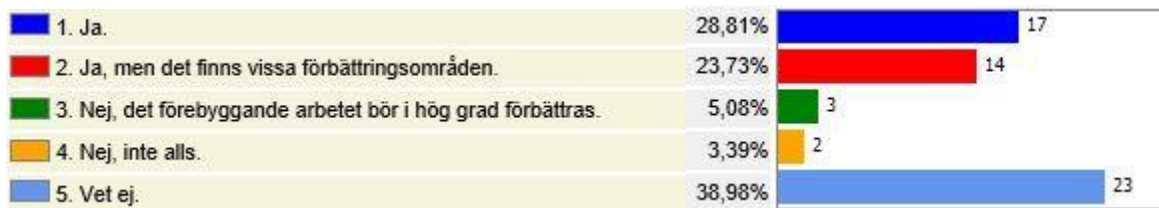

Den förtroendevaldas ålder ser också ut att påverka i vilken grad man känner sig orolig. I åldersgruppen 61 eller äldre har 61% svarat att de inte alls känner oro. I gruppen 41-60 år har 42% svarat "Nej, inte alls" och i gruppen 18-40 är andelen 35%.

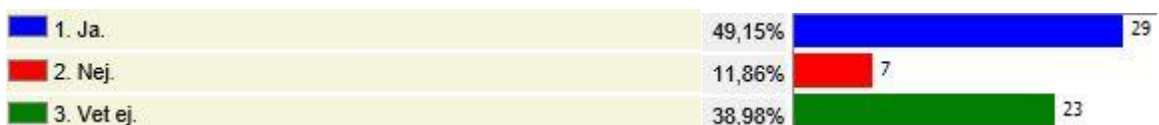

Förebyggande arbete och rutiner

Knappt en tredjedel anser att kommunen bedriver ett tillräckligt förebyggande arbete mot hot, våld och trakasserier. 3% (dvs 2 personer) har svarat "Nej, inte alls" på frågan om de anser att det förebyggande arbetet är tillräckligt. Majoriteten har svarat att de inte vet.

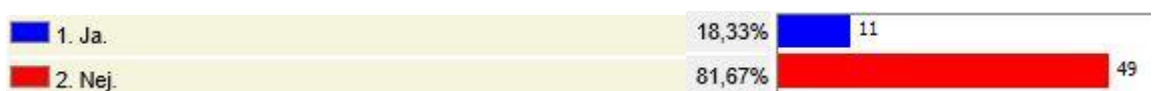

När det gäller kännedom om rutiner har 49% svarat att de känner till att det finns rutiner för hur hot/våld/trakasserier ska hanteras. 12 % känner inte till det och 39% har svarat "Vet ej" på frågan.

Utbildning

Senaste utbildningstillfället för förtroendevalda genomfördes, enligt säkerhetschefen, 2017 eller 2018.

18% av respondenterna uppger att de under 2018-2020 (valår och innevarande mandatperiod) genomgått utbildning om hur förtroendevalda ska hantera hot, våld och trakasserier. En stor majoritet, 82%, har därmed inte genomgått utbildning.

5.2 ANALYS OCH SLUTSATS

Förstudiens syfte har varit att undersöka om det förekommer hot, våld och trakasserier mot förtroendevalda politiker i Östersunds kommun. Undersökningens svarsfrekvens har uppgått till 67% vilket innebär att resultatet bör ses som en indikation om hur det förhåller sig.

Det har i undersökningen framkommit att hot och trakasserier, men även våld förekommer. Det vanligaste tillfället/sättet för att bli utsatt är i sociala medier följt av brev/mail/sms. Det har även förekommit att en person utsatts i anslutning till det egna hemmet, i samband med förtroendeuppdrag, per telefon, på stan och i ledartext.

Det vanliga är att hot och trakasserier sker skriftligt eller verbalt, men det har även förekommit fysiskt våld.

Det är ovanligt att hot/våld/trakasserier har en sexuell anspelning. Det vanligaste är att det utgått från direkt personrelaterat, följt av ett politiskt beslut eller uttalande eller politisk tillhörighet.

Fler kvinnor än män känner en oro för att bli utsatt. Oron verkar dock sjunka med stigande ålder för båda könen.

Utifrån genomförd förstudie rekommenderar vi att:

- Det vidtas åtgärder för att informera om vilka rutiner som finns för hur hot/våld/trakasserier mot förtroendevalda ska hanteras. Mer än hälften uppger att det inte känner till rutiner eller har svarat "Vet ej" på frågan. En högre kännedom om rutiner kan minska oro.
- Det kontinuerligt anordnas utbildningar för förtroendevalda där rutiner och tillvägagångssätt för att hantera hot/våld/trakasserier bör ingå. Endast 18% uppger att de genomgått utbildning.

6 KVALITETSSÄKRING

Projektledare svarar för kvalitetssäkring gentemot uppgiftslämnare och av de insamlade uppgifter som används i analysen. Projektledaren har det primära ansvaret för att den analys och de bedömningar och förslag som förs fram är tillräckligt underbyggda.

Ansvarig för kvalitetssäkring har det övergripande ansvaret för att kontrollera om granskningen har en tillräcklig yrkesmässig och metodisk kvalitet samt att det finns en överensstämmelse mellan revisionsfrågorna/kontrollmålen, metoder, fakta, slutsatser/bedömningar och framförda förslag.

7 ANSVARIGA FÖR GRANSKNINGENS GENOMFÖRANDE

Projektledare:

Kvalitetssäkring:

Therese Norrbelius
Certifierad kommunal revisor

Leif Gabrielsson
Revisionsdirektör

Revisionsrapport
2020-06-16

8 (11)
Dnr: REV 00006/2020

8 BILAGA: ENKÄTFRÅGORNA

Välkommen till enkäten!

I denna undersökning har vi definierat hot, våld och trakasserier enligt följande:

Hot

Någon som hotat att skada dig eller din egendom. Hotet som riktats mot dig kan omfatta andra personer, djur eller föremål som har stor betydelse för dig.

Våld

Med våld avses hot, enligt definitionen ovan, som satts i verket och orsakat kroppsskada eller smärta. Hit hör också sådana handlingar som inte föregåtts av hot.

Trakasserier

En eller flera händelser som inneburit att du känt dig förolämpad, kränkt eller illa behandlad.

Genom att svara på enkäten accepterar du att dina svar databehandlas i enlighet med Region Jämtland Härjedalens policy. För mer information <https://regionjh.se/gdpr>

Har du blivit utsatt för hot, våld eller trakasserier under perioden 2018-2020?

1. Ja.
2. Nej.

Hur många gånger har du blivit utsatt för hot, våld eller trakasserier under perioden 2018-2020?

3.1 Hot

1. Ej blivit utsatt.
2. 1-2 tillfällen.
3. 3-5 tillfällen.
4. 6 eller fler tillfällen.

3.2 Våld

1. Ej blivit utsatt.
2. 1-2 tillfällen.
3. 3-5 tillfällen.
4. 6 eller fler tillfällen.

3.3 Trakasserier

1. Ej blivit utsatt.
2. 1-2 tillfällen.
3. 3-5 tillfällen.
4. 6 eller fler tillfällen.

Var eller på vilket sätt har hot/våld/trakasserierna skett?

Du kan markera ett eller flera olika alternativ.

1. Under ett sammanträde.
2. I samband med förtroendeuppdrag.
3. I anslutning till mitt hem.
4. Per brev/mail/sms.
5. Via telefonsamtal.
6. I sociala medier/internetforum.
7. Annat:

Hur har hot/våld/trakasserierna skett? Du kan markera ett eller flera olika alternativ.

1. Verbalt.
2. Gestikulering.
3. Skriftligt.
4. Fysiskt.
5. Annat:

Har hot/våld/trakasserierna haft en sexuell anspelning?

1. Ja.
2. Nej.
3. Vet ej.

Vad upplever du att hot/våld/trakasserierna har utgått från? Du kan markera ett eller flera olika alternativ.

1. Politisk tillhörighet.
2. Ett politiskt beslut eller uttalande.
3. Etniskt ursprung.
4. Kön.
5. Direkt personrelaterat.
6. Annat:

Vem/vilka har utsatt dig för hot/våld/trakasserier? Du kan ange ett eller flera olika alternativ.

1. Medborgare i allmänhet.
2. Medborgare med koppling till den verksamhet där jag är förtroendevald.
3. Tjänsteman inom organisationen.
4. Politiker inom organisationen.
5. Vet ej.
6. Annat:

Hur hanterade du händelsen? Du kan ange ett eller flera olika alternativ.

1. Jag polisanmälde händelsen.
2. Jag informerade min gruppledare.
3. Jag pratade om det med min familj eller en nära vän.
4. Jag agerade inte.
5. Annat:

Vad var anledningen till att du inte polisanmälde händelsen? Du kan ange ett eller flera olika alternativ.

1. Jag tror inte att anmälan leder till något.
2. Jag upplevde det som oväsentligt.
3. Jag anser att det hör till uppdraget.
4. Jag ville undvika att det rapporterades om händelsen i media.
5. Jag vågade inte.
6. Annan anledning:

Känner du, i din roll som förtroendevald, en oro för att bli utsatt för hot, våld eller trakasserier?

1. Ja, ofta.
2. Ja, ibland.
3. Sällan.
4. Nej, inte alls.

Anser du att kommunen bedriver ett tillräckligt förebyggande arbete mot hot, våld och trakasserier?

1. Ja.
2. Ja, men det finns vissa förbättringsområden.
3. Nej, det förebyggande arbetet bör i hög grad förbättras.
4. Nej, inte alls.
5. Vet ej.

Känner du till om det inom kommunen finns rutiner för hur hot/våld/trakasserier mot förtroendevalda ska hanteras?

1. Ja.
2. Nej.
3. Vet ej.

Har du under perioden 2018-2020 genomgått utbildning om hur förtroendevalda ska hantera hot, våld och trakasserier?

1. Ja.
2. Nej.